

האפשרות להיות תקוותיים

את הנוכל במחוזות אחרים. וממילא, טראמפ את מכתב ההמלצה שלו מביכי כבר קיבל. או אפשר להוציא אותו מן הרשימה. ולבסוף, גם יכולתם של האזרחים להשפיע על ההנהגה באמצעות בחירות מתרחקת מן העין. "אם יהיו בחירות", אנשים ממלמלים, מרכינים ראש אל מול יכולותיו האינסופיות של החליפין-קוסם שיניף את גלימתו ו"פוף", יעלים את הקלפיות.

מול כל זה עומדים פילוסופים, פסיכולוגים ומשוררים ומשכנעים אותנו שאין לוותר על התקווה הנוגעת ליכולתנו לשנות את המציאות. לעולם לא לוותר. בשום מצב, בשום מחיר. גדול יצרני התקווה, הפסיכיאטר היהודי-אוסטרי ויקטור פרנקל, ניסה לשכנע אותנו בספרו האלמותי "האדם מחפש משמעות" שפורסם ב-1946 כי כחלק מהתפיסה האקזיסטנציאליסטית, בכל מצב, גם הנורא ביותר, יש לנו שליטה והשפעה על מחשבותינו ופעולותינו. כך למשל מספר פרנקל כי כדי לשמור על שפיותו באושוויץ, היה מרצה בפני קהל דמויני כהוכחה לכך שהנאצים לא יכלו לשלוט ברוחו או לשלול ממנו את רצונו החופשי. לאורך השנים האחרונות התבססה גישה מחקרית המבוססת על מודלים כגון אלה של הפסיכולוג האמריקאי צ'ארלס סניידר, מחלוצי הפסיכולוגיה החיובית. הם מעידים כי תקווה היא מבנה קוגניטיבי-מוטיבציוני שכולל את היכולת להציב מטרות, לגבש דרכים להשגתן ולהאמין ביכולת להצליח. על פי סניידר, תקווה ניתנת לשיפור באמצעות פעולות יומיומיות המחזירות תחושת שליטה והשפעה. השיטה, בתמצית: סיון מטרות, תכנון הדרך לאותה מטרה, יצירת הדחף לצאת לדרך. כחלק מתפיסת עולם זו הוקם במאי השנה "מכון לחקר התקווה" בבית הספר לרפואה באוניברסיטת העברית. פרופ' בן קורן, אונקולוג בהכשרתו, ינהל את המכון כמרכז מחקר בין-תחומי שמקדם את חקר ההבנה הפסיכולוגית והסוציולוגית של התקווה, ויעסוק בפיתוח כלים למינופה כמקור של חוסן. רייצ'ל גולדברג פולין, אמו של הירש, הח' טוף שנרצח בעזה, שקיבלה באירוע ההשקה את 'אות התקווה' אמרה בנאומו "בחרנו באפשרות להיות תקוותיים". התקוותיים יטענו לחשיבות מיקוד השליטה הפנימי. בחירות, זה לא מה שיקרה בקלפיות אלא החלטות יומיומיות. על מה לשים את הדגש כדי להשפיע על ההווה והעתיד, כל אדם בעולמו או במקומו שהוא בוחר להשפיע בהם. אין לנו אלא להיאחז בתקווה ובפעולות הנובעות ממנה ולהאמין שבכשימת המשפיעים על חיינו נמצאים אנחנו, המייחלים לשינוי. ושלא נוותר.

רשימת "100 המשפיעים" היתה אמורה לכלול שם אחד ו-99 שורות ריקות. השם הזה הוא בנימין נתניהו. גם כשמנ"ס סים להגביה מבט אל האופק, רק הוא, החלטותיו וגחמותיו משפיעים על מדינת ישראל ואזרחיה. כמאמר הסיסמה: רק ביבי. תאמרו: היכן שרה ויאיר, ואולי גם אריה דרעי, איתמר בן גביר ובצלאל סמוטריץ' ברשימת בעלי ההשפעה? ובכן, אלה כולם הם נקבים בחלילו של נתניהו מהמלין. הוא מרפף רף על הנקבים באצבעותיו והם מפיקים את הצלילים. והעם, כולנו, מתנגדיו ותומכיו, הולכים אחריו. נאנקים תחת סדר יומו. חסרי השפעה. נעשה חסד עם כמה מהדמויות הנאחזות בציפורניהן בתחתית הרשימה: נשיא בית המשפט העליון יצחק עמית, היועצת המשפטית לממשלה גלי בהרב מיארה והרמטכ"ל אילן זמיר. נכון: השלושה מכהנים בתפקידיהם. אולם על הראשון והגוף העומד בראשו מצפצפים בגלוי. ונראה כמה ישרדו השניים האחרונים.

גם הפוליטיקאים הניצבים מולו כביכול ונמצאים מן הסתם ברשימת המשפיעים, יאיר לפיד, בני גנץ, אביגדור ליב-רמן, נפתלי בנט וגבי איונקוט - עיניהם סומות, ספק מסינוור מקוסמות, ספק מהפחד ממנו. הם מתבטאים כנגדו וכנגד מעללי בשפה רפה, לא משפיעים על דבר וחצי דבר, לא מהווים אלטרנטיבה, ולא שורטים את סדר היום במאומה. מעבר לכך, לפחות חלקם חשודים בכך שילקו בתסמונת האיש שלעולם לא יישבעם-נתניהו עד שיתמנו לשרים בממשלתו. וגם תקוות השמאל, יאיר גולן, חוזר על אותן מנטרות כבר חודשים. גולן, חוק מול החמאס במעשה ולא בסימת בחירות, לא מתייצב כל יום בכיכר העיר, כל עיר, ואומר לנתניהו: בוא להתעמת איתי כאן ועכשיו אם אתה גבר. גם הוא סוג של ממלכתי עדיין, לא מתלכלך, לא יורד נמוך. האחרון שדיבר כמו שצריך היה איציק מרדכי בעימות המפורסם בתוכנית של ניסים משעל בבחירות 1999. אחרי "הסתכל לי בעיניים, ביבי" שלו, נתניהו לא מעז להופיע לשום עימות טלוויזיוני. לא, או גם גולן לא באמת משפיע.

לא לחינם הרבה ישראלים חשים ייאוש, שכן יש קשר הדוק ומוכח בין היעדר השפעה לחוסר תקווה. חוסר התקווה של רבים מן האזרחים בישראל מתגלם באופן בוטה בשיחות בין אנשים השוקלים תדיר לעזוב אבל אומרים: איך? ולאן? המלחמה האינסופית, חוסר השוויון בנטל, המצב הכלכלי - כל אלה נעמרים על האזרחים ומחלישים את האמונה שיש ביכולתם להשפיע. המחאות וההפגנות נחלשות כחלק מן העייפות הכללית ומושפעות גם הן בסופו של דבר מאינטרסים כלכליים ופוליטיים של כאלה שיכלו להשפיע כמנהיגי המגזר העסקי וההסתדרות. ובעלי ההשפעה מעבר לים? היכן הם? ובכן נדמה שלצמד דונלד טראמפ וסטיב וויטקוף נמאס קצת מהמשוגעים באזור הזה, והם מחפשים

למול הייאוש
הרווח עומדים
פילוסופים,
פסיכולוגים
ומשוררים
ומשכנעים
אותנו שאין
לוותר על
התקווה הנוגעת
ליכולתנו לשנות
את המציאות.
לעולם לא
לוותר. בשום
מצב, בשום
מחיר

ד"ר איתי שילוני הוא מייסד ומנכ"ל S2R, חברה לייעוץ ארגוני-אסטרטגי ומרצה עמית בביה"ס אריסון למינהל עסקים באוניברסיטת רייכמן

page

365